

1475

Obecné symboly

Hoci obce nemali právo používať vlastné erby, neznamená to, že nedisponovali vlastnou špecifickou symbolikou, ktorá bola z praktických dôvodov nutná. V obecnej administratíve museli používať vlastnú pečatľ. Právo používať vlastný erb majú obce až od roku 1990, v zmysle zákona o obecnom zriadení. Pri tvorbe ich erbov heraldická komisia zväčša vychádzala práve zo symbolov na dochovaných obecných pečatiach. V prípade Lysice sa doteraz preukázateľne zachovala podoba pečate z 18. storočia, ktorá poslúžila ako hlavný prameň pri spracovaní obecného erbu. Jej odtlačok je uložený v Krajiniskom archíve v Budapešti. Na pečati s kruhpisom SIGIL(LUM): P(OSS)SESSIONIS: LYSICZA (Pečať obce Lysica) je vyobrazený nad ratolestou skáčući jeleň. Súčasný erb Lysice má teda podobu neskorogotického štítu, v ktorého zelenom poli sa nad zlatou (žltou) ratolestou nachádza strieborný (biely) jeleň v skoku so zlatou (žltou) zbrojou. Návrh nového erbu a pečate spracoval akad. sochár Štefan Pelikán.

Vlajka obce pozostáva zo štyroch pruhov žltej, zelenej a bielej farby, pričom prvé dva pruhy sú v porovnaní s ďalšími polovicnej šírky. Vlajka je ukončená tromi cipmi, tzn. dvoma zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu.

Poloha a história obce

Obec Lysica leží dvadsaťjeden kilometrov východne od Žiliny. Rozprestiera sa v údolí potoka Lysičanka, prítoku Varinky, v južnej časti Kysuckej vrchoviny. Rozloha obce je 1 552 hektárov. Najnižší a najvyšší bod chatára má 410, resp. 921 m n. m. Stred obce sa nachádza v nadmorskej výške 490 m. Prvýkrát sa obec spomína v roku 1475 ako Lysica. V stredoveku patrila panstvu Starý hrad. Administratívne patrila do Trenčianskej stolicy. V histórii mal názov obce rôzne podoby, z roku 1482 je zaznamenaná ako Lysice, 1511 Lysica, 1598 Lizzicza, 1773 Lysica, 1785, Lysiceza, 1843 Lysica, 1900 Lysicza, 1907 Trencsenkópár, 1913 Trencsnéladány. Súčasná podoba názvu obce sa začala používať v 1920. roku. V roku 1598 bolo v Lysici 23 domov, v roku 1784 mala obec 111 osídlených domov, v ktorých žilo 105 rodín, celkovo 652 obyvateľov. V 1828. roku to bolo 109 domov a 939 obyvateľov. Najviac obyvateľov v Lysici bývalo v roku 1940, a to 1 227. Potom počet obyvateľov klesal a k 31. decembru 1999 bolo v obci trvalo prihlásených 871 občanov.

Lysičania sa v minulosti zaoberali predovšetkým poľnohospodárstvom a chovom dobytka. Popri tom však tiež salašníctvom, šindliarstvom, domácou výrobou náradia. Lysica má radovú potočnú zástavbu, ktorá sa ťahá pozdĺž dvoch paralelných ciest – takzvanej starej a novej. Z 19. storočia pochádzajú zrubové podpivnicené domy s hospodárskymi stavbami pod spoločnou šindľovou strechou. K obci patrili aj osady Kramárovia, Durčovia, Chabadovia, Svetlov a Pod Rohom. Prvé dve počas Slovenského národného povstania Nemci úplne zničili, viaceri muži zahynuli v koncentračných táboroch. V súčasnosti zostali osídlené iba osady Chabadovia a Pod Rohom. V ostatných sa v posledných rokoch začali chalupy a chaty využívať na rekreáciu.

Archeologické nálezy

Hoci prvá zmienka o obci sa objavila pred 527 rokmi, podľa archeologických vykopávok možno predpokladať, že jej územie bolo osídlené už pred dvetisíc rokmi. V lokalite Hrádok – homolovitý kopec severne od obce – sa v roku 1967 zistilo sídlisko a hrádok puchovskej kultúry z laténskeho obdobia. V lokalite našli okolie zásobníce, črep misky s dovnútra zahnutým okrajom, črep z dolnej časti nádoby zdobenej malými vpichmi a dva železné predmety: ihlicu a plochy hrot. V roku 1975 sa nález rozrástol o ďalší súbor črepov. Tento súbor datuje sídlisko na rozhranie letopočtov a svedčí o jeho prežívaní do doby rímskej. Hrádok bol znovu využitý v deviatom storočí.

Stále uzáveru – pre didžiny

Mladí ľudia, ktorí sa radi vyšantia na diskotékach, musia svoje tanečné túžby uspokojovať v iných obciach. Ako vraví starosta Ďurana, keď nastúpil do funkcie, bývali diskotéky v kultúrnom dome pravidelne. Mládež však zanechávala za sebou vnútri i po obci takú spúšť, že sa rozhodol diskotekám urobiť rázny koniec.

Lysičania vo voľnom čase rozhodne nehlivejú pred telkou

Vzhľadom na veľkosť obce majú jej občania obmedzené príležitosti kultúrneho využitia. Obecny úrad sa však usiluje pravidelne organizovať zabezhrnuté akcie, ako je starostovský ples, posedenia s dôchodcami, oslava Medzinárodného dňa detí či Dňa matiek.

V lete býva celoobecným sviatkom futbalový turnaj O putovný pohár starostu. Ernest Ďurana v tejto súvislosti oceňuje prácu komisie pre kultúru, školstvo a šport, osobitne Daniely Konvíčkovej, ktorá ako vedúca školského klubu vie vždy s deťmi pripraviť krásny kultúrny program. Naposledy to bola silvestrovská batôžková oslava. Komisia má na tento rok v pláne aj mnoho iných zaujímavých podujatí. Za všetky spomeneme ešte dve športové: Zimné športové hry 2002 v marci a stolnotenisový turnaj v júli. Významný podiel na kultúrnom živote obce má však aj najstaršia organizácia

v Lysici – dobrovoľný hasičský zbor, ktorý bol založený v roku 1928. Dnes je jeho predsedom Vladimír Tomašov. Ludovú hudbu a spevom zasa spoluobčanov obveseluje súbor Lysičanka, ktorý sa príležitostne stretáva pod vedením Anny Franekovej. Obec Terchovskej doliny sú známe fašiangovým zvykom tzv. chodenia s turňovými. Ide vlastne o sprievod rôznych masiek, pričom turňov, respektíve turňov má masku bytia. V Lysici zaiste nebude chýbať ani počas týchto fašiangov.

Knižnicu už často nenájdeme ani vo veľkých obciach. V Lysici však funguje v kultúrnom dome

a teší sa záujmu občanov, najmä detí. Tie si spomedzi viac než dvetisíc tristo titulov vyberajú najčastejšie detské náučné encyklopédie. Ženy si, ako inak, požičia najmä hlavne ľubostné romány. Perlička z histórie: počas prvých rokov existencie knižnice – založili ju v roku 1958 – bol najzaujímavejšou knihou Osud človeka od Šolochova. V rámci finančných možností sa obec usiluje pravidelne rozširovať ponuku knižných titulov.

Svojím užitočným umením je v obci známy bývalý bača Ján Jaroš, ktorý sa venuje vyrezávaniu krásnych črpkov. Vo svojej tvorbe využíva pastierske motívy.

Väčšina kultúrnych podujatí sa odohráva v zrekonštruovanom kultúrnom dome. Odkedy sa v ňom nekonajú diskotéky, zostáva sála vždy pekne upravená.

Hovoríme so starostom Ernestom Ďuranom

Richtár, farár a učiteľ – klasický triumvirát slovenských obcí v minulosti. Lysičania majú farára v Belej, učiteľky pri zveladovaní obce pomáhajú, ale najväčšiu zodpovednosť za chod obce má vždy starosta. Ernest Ďurana, inak sympatický a vitný chlapík, má o tom čo povedať...

Ktorý problém z tých, čo čakajú na obecné zastupiteľstvo v tomto roku, považujete za najťažší?

Jednoznačne to bude odvoz odpadu. Pôvodcom odpadu už nie je obec, ale fyzické osoby. Keď sa však majú od osôb vyberať poplatky, zrazu nikto nemá žiaden odpad. Od občanov sme doteraz vyberali sto, od dôchodcov osemdesiat korún na rok. Po prerátaní údajov z minulého roku nám vychádza 800 kg odpadu na obyvateľa ročne. Odvoz a uskladnenie odpadu činí na jedného obyvateľa čiastku 200-250 korún. Schválili sme poplatok 200 korún na obyvateľa, 180 pre dôchodcov. V novom zákone o odpadoch je ale striktné zakázané doplácať z obecného rozpočtu na likvidáciu domového odpadu. Keď sa takéto doplácanie zistí, bude daňový úrad obci krátiť príspevok z podielovej dane vo výške čiastky, ktorú obec predchádzajúci rok doplatila občanom na likvidáciu odpadu. Prakticky je obec dvakrát postihnutá. Raz, keď dáva peniaze zo svojho rozpočtu na likvidáciu odpadu, a na ďalší rok druhý raz, tým že o tú čiastku má krátený obecný rozpočet. S týmto kolotočom bude problém. Hoci niektorí občania k tomu pristupujú zodpovedne, mnohým sa poplatok za odpad vidí vysoký. Obávam sa, že tu budeme mať divoké skládky. Ďalším problémom bude od júna preberanie kompetencií v oblasti školstva. Budúce školy aj škôlky sú v nie najlepšom stave, na oboch treba novú strechu. Novú strechu potrebuje aj kultúrny dom, ten však patrí obci od začiatku. Ak sa teda presuávajú kompetencie, mali by byť presunutí aj adekvátne kompetencie. Či to tak naozaj bude, to je otázne. Z tohto má aj celé zastupiteľstvo najväčšie obavy, pretože štát na školských budovách tridsať rokov nepohl prstom a takéto ich odovzdáva do viacka samospráve. Nič dobré nás tohto roku nečaka.

Určíte ste vo svojej funkcii dosiahli aj úspechy. Na ktoré ste najviac hrdý?

Urobilo sa tu množstvo všelijakých drobných prác, napríklad úprava suterénu kultúrneho domu, kde sídli aj náš obecný úrad, na knižnicu. V kultúrnom dome sme skrášlili aj sálu a najmä skultúrnil priestory toalet. Mňa najviac teší, že sme upravili dom smútku aj jeho okolie, takisto cintorín, pretože tam bola, dá sa povedať, džungľa. Minulý rok sa nám podarilo rozšíriť cestu a odkanalizovať bočné uličky, pretože tu máme veľa povrchovej vody. Pokládka nového asfaltového koberca stála milión šesťstatisíc korún, ktoré sme získali od Slovenskej správy ciest. My sme nad to preinvestovali ešte dvestotisíc, za ktoré sa we-asfaltovali bočné uličky a parkovisko. Dnes tu máme lepšie cesty ako napríklad v spadovej Belej. Veľká akcia ešte v predminulom roku bola aj plynofikácia základnej školy. Vyžiadala si investíciu 712-tisíc korún. 500-tisíc vykrýla dotácia, ktorú sme vybavili na odbore školstva. V tomto roku by sme konečne chceli dokončiť detské športové stredisko pod starou škôlkou, v bývalej uhoňní základnej školy by sme chceli vybudovať posilovníu či akýsi relaxačný komplex pre mladých, aby nevyseďávali iba v křechách.

Čo vám starostovanie dalo a čo vzalo? Keď chce človek hocikomu robiť naozaj kvalitne, zákonite sa to odrzkadli na tom, že mu ostáva menej času na súkromie a rodinu. Práca s ľuďmi, hoci je ťažká, stojí za to. Naštastie, občania si pomaly zvykajú, že toto je ich obec a oni sú jej súčasťou, a zapájajú sa do jej zveladovania. Kedysi, keď som ľudí volal pomôcť, niektorí to považovali za prežitok minulého systému, veď platia dane. Teraz, keď sa niečo v obci robí, ľudia už majú lepši prístup aj chuť pomôcť. Už je to aj vidno na poriadku v obci.

Uzávera zabrzdila rozvoj

V súčasnosti má v Lysici trvalé bydlisko 874 občanov, 437 žien a rovnaký počet mužov. Deti do veku 15 rokov je 186. Obyvaných je 209 domov, 36 je neobývaných a 32 slúži ako rekreačné chalupy. Počet obyvateľov teda začal znovu mierne rásť. Od roku 1963 až do 1989. platila vládna vyhláška, podľa ktorej obec Lysica nebola spadovou obcou, čím pre ňu platila stavebná uzáveru. Súhlas na výstavbu dosali len obyvatelia, ktorí pracovali v obci. Štát mal záujem sústreďovať všetok rozvoj len do strediskových obcí. Mladí ľudia boli nútení odchádzať z rodnej dediny a stavať si rodinné domy v spadových obciach – Varín, Belá, Terchová, prípadne sa sťahovali do bytov v Žiline. To spôsobilo, že počet obyvateľov prudko klesal. Dnes sa už môže stavať aj v Lysici, no pri súčasnej ekonomickej situácii sa skôr rekonštruujú a nadstavujú staré domy.

Dnes už iba jedna - štyri

V Lysici existuje školská vyhláška za približne od roku 1860. Budovu dnešnej školy postavili v roku 1944. Vtedy to bola cirkevná škola. Od roku 1967 sa v lysiцkej škole vyučuje iba na prvom stupni. Dnes ju navštevuje 54 detí. Žiaci druhého stupňa dochádzajú na vyučovanie do školy v susednej Belej. Pred dvoma rokmi sa školu podarilo splynofikovať, pretože stará kotolňa na tuhé palivo už bola v dezolátnom stave. Do lysiцkej materskej škôlky v súčasnosti chodi 24 detí, hoci jej kapacita je oveľa väčšia. Aj zo strany rodičov by bol väčší záujem, no otvorenie ďalšej triedy by si vyžadovalo náklady, ktoré obec nevykryje, a školstvo nemá záujem o plné využitie priestorov škôlky. Starostu mrzí, že projekt jej plynofikácie sa zatiaľ nepodarilo zrealizovať. Nevidí to optimisticky ani v tomto roku, keď optimisticky ani v tomto roku, keď bude mať obec nízky rozpočet.

Odviedli kus práce

V Lysici je stav zamestnanosti na lepšej úrovni, ako je celoslovenský priemer. Evidujú 15 percent nezamestnaných. Lysičania pracujú väčšinou v Žiline, ale mnohí za prácou dochádzajú aj do Ciech. Starosta Ďurana je spokojný, že mohol niektorých ľudí načas zamestnať formou verejnoprospešných prác. Minulý rok takto obec využívala 14, predtým dokonca 30 pracovníkov. Pomohli pri mnohých prácach, ktoré by si obec z vlastných financií nemohla dovoliť, hlavne pri odkanalizovaní povrchových vôd, vyčistenie chodníkov na cintorine, rozšírenie cesty či položení nového asfaltového koberca na obecné komunikácie. O projekt verejnoprospešných prác má obec záujem aj tento rok. Spomedzi nezamestnaných však nie všetci majú o ne záujem. Najmä tí dlhodobo bez práce si ťažšie zvykajú na pravidelný pracovný rytmus. Ale aj s ich prácou bol starosta nakoniec spokojný.

K zástávke aj tri kilometre

Občanom Lysice v súčasnosti spôsobuje starosti obmedzovanie autobusových spojov do ich obce. Zrušila sa takmer polovica liniek, medzi nimi aj tie nočné a ranné, ktorými Lysičania cestovali do práce a naspäť. Keď sa SAD zdá linka nerentabilná, jednoducho ju zrušia. Obyvatelia Lysice sú často nútení ísť pešo až na križovatku k hlavnej ceste, ak sa chcú dostať do mesta. Najväčšie problémy podľa starostu robia terchovskí soferi, ktorí niekedy cez vikend odmietajú do Lysice ísť, hoci tam ľudia čakajú na zástávku.

Stranu pripravil: Peter CHLEBANA
Foto: autor, archív